

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ У ШКОЛАХ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН З ДВОМА МОВАМИ НАВЧАННЯ В УРСР (70–80-ТІ РР. ХХ СТ.)

С. М. Шевченко, к. пед. н.

На сучасному етапі суспільного розвитку Українська держава гарантує рівні права для всіх національностей, які проживають на її теренах. Розроблена упродовж років незалежності концепція етнонаціональної політики, що відобразилася в Законі «Про національні меншини в Україні» (1992 р.), Конституції України (1996 р.), є основою для забезпечення прав та інтересів національних спільнот. У процесі дослідження *встановлено*, що складність розв'язання означеної проблеми зумовлюється не лише необхідністю подолання важких політичних, соціально-психологічних, мовно-культурних та інших наслідків деформації етнонаціональної сфери в минулому. Важливим завданням державотворення є забезпечення сприятливих умов для подальшого розвитку етнічних груп в Україні й у цьому контексті – шкіл національних меншин.

З'ясовано, що в зазначений період збільшувалася кількість шкіл з російською мовою навчання і зменшувалася – шкіл національних меншин: на початку 1970/1980 н.р. в Україні функціонувало 28 977 шкіл: 23 510 – з українською мовою навчання; 4 723 – російською; 124 – молдавською; 73 – угорською; 2 – з польською та двома-трьома мовами навчання (українська і російська, угорська і російська, молдавська і російська тощо). На кінець 1970/1980 н.р. в УРСР налічувалося 28 998 шкіл: 23 507 – з українською мовою навчання; 4 758 – російською; 110 – молдавською; 34 – угорською; 2 – польською; 6 – двома-трьома мовами навчання (2 – українська та російська, 2 – угорська і російська, 2 – молдавська та російська, 1 – українсько-російсько-угорська та ін). Однією з особливостей розвитку шкіл національних меншин в УРСР було те, що у школах з російською мовою навчання, зокрема в початкових і середніх, сільських і міських, двомовних і тримовних та школах-інтернатах, мали право навчатися всі, хто бажає. У них здобували знання діти різних національностей: білоруси, євреї, болгари, молдавани й гагаузи тощо. На відміну від

школи з російською мовою навчання у школах з молдавською, угорською та польською мовами викладання навчалися лише діти молдаван, угорців і поляк.

Доведено, що завдяки великій чисельності російської національної меншини в УРСР у 1970–80-х рр. відкривалися школи з російською мовою навчання по всій Україні. У цей період функціонували навчальні заклади таких типів: школи робітничої і сільської молоді, роздільні та спільні, змішані (двомовні та тримовні школи), денні середні школи, вечірні (змінні) й заочні середні школи працюючої молоді; школи-інтернати, спеціальні школи-інтернати для дітей з вадами фізичного та розумового розвитку; технікуми та інші середні й вищі навчальні заклади. Зовнішня диференціація організації шкільної освіти ґрунтувалася не на здібностях і нахилах учнів, а на їхній належності пересім до певної статі чи національності.

Показано, що освіта національних меншин у 1970–80-х рр. декларувалася на рівності здобуття знань, умінь та навичок, гарантуванні вільного розвитку національних мов і культур, забезпеченні потреб етнічних меншин навчальною та методичною літературою.

ВИВЧЕННЯ ДИТИНИ ЯК ПРОВІДНИЙ НАПРЯМ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО РОЗВИТКУ ПЕДОЛОГІЇ (20-ТІ – ПЕРША ПОЛОВИНА 30-Х РР. ХХ СТ.)

Т. В. Янченко, к. пед. н.

Дослідження особистості дитини – вихідне начало, на якому засновувалася педологія, її основні теоретичні й практичні положення. *Доведено*, що специфіка педологічних досліджень полягала у зосередженні їхньої різноманітної проблематики навколо вирішення центральної соціально-політичної та педагогічної проблеми – виховання нової людини.

З'ясовано принципи, на яких ґрунтувалися педологічні дослідження: їх цілісність; вивчення компонентів особистості у їх органічній взаємодії як системного утворення; урахування віку дитини, її постійного розвитку та зв'язків з середовищем. Основою всіх досліджень дитинства, принаймні тих, що здійс-